[1]गेहानुप्रपादम्, गेहंगेहमनुप्रपादम्, गेहमनुप्रपादमनुप्रपादमास्ते ;

पादम् २, } पादम् २, } पित्सम् २, } पनीपदम् २ ; }
पत्त्वा २, } पादयित्वा २, } पित्सित्वा २, } पनीपदित्वा २ ; }

[2]पादूः, [3]पद्मम्-पद्मिनी ।

(973) "पद गतौ" (X-चुरादिः-1898. सक. सेट्. आत्म.) अदन्तः ।

आगर्वीयः ।

'—श्यनि गत्यर्थे पद्यते पदयेत णौ ॥' (श्लो. 109) इति देवः ।

पदकः-दिका, पिपदयिषकः-षिका ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि चौरादिक-कथयतिवत् (162) ज्ञेयानि ।

(974) "पन स्तुतौ" (I-भ्वादिः-440. सक. सेट्. आत्म.) [अ]

पनायकः-पानकः-निका, पनायकः-पानकः, पिपनायिषकः-पिपनिषकः-षिका, पंपनकः-पम्पनकः-निका ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिकपणायतिवत् (964) ज्ञेयानि ।

[4]पनसः । [A]पनितम् ।

---

1. 'विशिपतिपदिस्कन्दां व्याप्यमानासेव्यमानयोः' (3-4-56) इति सोपपदात् णमुल् । 'तृतीयाप्रभृतीनि—' (2-2-21) इति समासविकल्पः । समासे, 'नित्य-वीप्सयोः' (8-1-4) इति द्विर्वचनं न भवति । समासेनैव नित्यवीप्सार्थयोरुक्तत्वात् ।

2. 'णिच्च कसिपद्यर्त्तेः' [द. उ. 1-168] इत्यूप्रत्ययः, प्रत्ययस्य णित्त्वं च । पद्यते इति पादूः=पादुका । 'पादुका' इत्यत्र संज्ञायां कनि, 'केऽणः' (7-4-13) इति ह्रस्वो ज्ञेयः ।

3. औणादिके [द. उ. 7-26] मन्प्रत्यये रूपम् । पद्यते मधुकरैरिति पद्मम्=कमलम् । अर्शआद्यजन्ते मत्वर्थीये पद्मा=लक्ष्मीः । मत्वर्थीय एव इनिप्रत्यये पद्मिनी इति च ।

4. औणादिके [द. उ. 9.44] असच्प्रत्यये रूपम् । पनसः=फलवृक्षविशेषः ।

[अ] क्षीरतरङ्गिण्यां 'पनायते हरिम् ।' इत्यात्मनेपदमायप्रत्ययान्तात् निरुच्य, तस्य साधकत्वेन, "अत्र, 'अवयवेऽपि कृतं लिङ्गं समुदायस्य विशेषकं भवति ।' (भाष्यम्-3-1-5) इत्यायव्यवधानेऽपि आत्मनेपदम् ।' इत्युक्तम् । परं तु—पनायतेरार्धधातुके आयप्रत्ययाभावपक्षेऽनुदात्तेत्त्वस्य चरितार्थत्वात् आत्मनेपदं चिन्त्यम् ।

A. 'पणाय्यरूपा पनिताकृतीन् ययुर्भामिन्य एवाक्षमया स्वकामुकान् ।' धा. का. 1.57.